

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

18. De institutione sacrificij Missæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

gratificimus esse vnum Deum summum omnium rerum dominum, ac principem, omnium bonorum largitorem; ac propterea ei debitas gratias referendas, eius auxilium inuocandum; vt nos tueatur, ac seruet à malis, & bonis afficiat: et etiam nos obtemperare oportere: & idcirco tanquam supremo Domino munera esse offerenda, honorem & cultum esse tribuendum: eum esse sacrificijs placandum, quem nostra peccata offenderunt. At verò certum, & speciale sacrificium iuris est diuini, vel humani, non naturalis: quem admodum ius naturale præcipit orandum esse Deum, sed certæ, ac definitæ preces, & præscriptæ precandi formulæ, iuris diuini vel humani sunt. Sic naturali iure præscribitur Deo esse sacrificandum: sed hæc, aut illa sacrificanda, lex humana vel diuina constituit, vt dicit S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. ad 1.

Quæritur, An soli Deo sacrificia fiant, & offerantur? **Respondeo** cum ex B. Augustino *lib. 8. cap. 27. de Ciuitat. Dei, & S. Thom. 2. 2. q. 93. art. 2. ubi dicitur aliquando fidelium, stantem Sacerdotem ad altare, etiam super sanctum corpus Martyris ad Dei honorem, cultumque constructum, dicere in precibus: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum ad eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & martyres fecit, & sanctis suis Angelis celesti honore sociauit?* Sic Augustinus: Vnde Synodus Tridentina *Sessio. 22. cap. 3. definiuit* Missæ sacrificium soli Deo offerri: & postea subiicit: *Et quamuis in honorem, & memoriam Sanctorum Missæ Ecclesia celebrare consueuerit; non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui eos coronauit.* Vnde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo de illorum victorijs gratias agens, eorum patrocinia implorat, vt ipsi pro nobis intercedere dignentur in celis, quorum memoriam facimus in terris. Hæc Synodus.

Obijcies vsum, & consuetudinem Ecclesiæ, quæ templa sanctorum Martyribus extruit, & dedicat; at templum extruitur ad sacrificia in eo offerenda. **Respondeo** cum eodem B. Augustino loco citato: *Nec tamen nos eisdem Martyribus templa, sacerdotia, sacra, & sacrificia constituiimus: quoniam non ipsi, sed eorum Deus, nobis est Deus. Honoramus sanè memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum, pro veritate certauerunt, vt innotesceret vera religio, falsis religionibus, illis que conuictis.* Et paulò inferius: *Quæcumque igitur adhibentur religionum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra, vel sacrificia mortuorum, tanquam ædificiorum.* Hæc August.

Dices, Quare igitur templa dicimus, esse erecta, & dedicata S. Petro, S. Paulo, vel Beatiss. Virgini Deiparæ? **Respondeo**, propriè quidem templum esse Deo dicata, cum ea extruantur, & consecrentur, vt in eis victimæ Deo immolentur, sacrificia offerantur: sed nihilominus appellantur etiam templa Martyrum, quia eadem sacræ domus, quæ sunt templa Deo dicata, continent Martyrum sepulchra, ossa, reliquias, cineres, corpora, aut saltem eorum imagines, & monumenta, vel aliquid aliud, quod ad ipsos aliqua ratione pertineat: ac proinde templa Deo inferunt, vt ipsi in eis sacrificemus: Sanctis verò Martyribus seruiunt tanquam ædes amplæ, & magnificentæ; in quibus aliquid honorificè contine-

tur, & afferatur, quod ad Martyres aliqua ratione spectet, vt eorum memoria perpetua cebritate recolatur. Ex quo etiam fit, vt templa Beatæ Dei Genitrici, Sancto Michaeli, & alijs Angelis sacrata esse dicantur: nam tamen corpora, vel reliquias non contineant; habent tamen eorum imagines, vel aliqua monumenta rerum, quæ Deus eorum precibus, ministerio, & opera mirabiliter efficit. **Quæres**, quanam ratione monstratur, sacrificia Deo soli deberi? **Respondeo**, sacrificium esse religionis opus, & officium; at Religio moralis est virtus, quæ cultum, honorem, & venerationem Deo debitam defert. Deinde sacrificia facimus, vt profiteamur exterius, quod interna fide credimus, Deum scilicet esse rerum omnium Dominum, Regem, ac Principem, cui pro tot, ac tantis beneficijs acceptis, gratias debeamus; cuius diuinum auxilium, & opem implorare nos oporteat, vt ipso auctore liberemur à malis, & in bono conferuentur.

Hæc autem à sanctis Martyribus nequaquam postulamus; sed inter sacrificandum, eorum preces ad Deum, & patrocinia imploramus, videlicet vt Deum pro nobis, orent assidue; eorum memorias celebramus, vt eorum exemplo, & imitatione ad bonam vitæ frugem excitemur. Vt immerito proinde Hæretici Catholicos acculent, quod templa ædificent, & consecrent in honorem Martyrum, eorumque nominibus appellent. Ecclesia profecto vlti, & more à primis Apostolorum temporibus ad nos vsque perducto templa in Dei cultum, & Martyrum memoriam semper extruxit: Et id veterum Patrum Ambrosij, Augustini, Gregorij, Damasceni, Leonis, Epiphaniij, Cyrilli, Nazianzeni, Basilij, & Athanasij confirmat auctoritas; quos vnà cum alijs citat Durandus *de ritibus Ecclesiæ Catholice libro 1. capite 1. & 2.*

Nonò Quæritur, Quibusnam temporibus Deo sacrificare debeamus? **Respondeo**, certa ac definita tempora sacrificandi, iure naturali præscripta non esse, nisi generatim tempore necessitatis. In vetere autem Hebræorum populo certa tempora sunt à lege scripta constituta: Ecclesia quoque diuinitus edocta, certa Missæ sacrificio tempora destinauit, quæ similiter, vel voto cuiusque, vel Maiorum iussu, & auctoritate aliquando deputantur.

Cap. VIII.

De institutione sacrificij Missæ.

Proprium Christianorum sacrificium est Missa, à Deo instituta. **Quæritur** ergo in primis, an Missa sit nomen Hebræicum, an potius Latinum? **Quidam** videlicet Reulin. *lib. 2. de Hebræic. erudit. Alcian. lib. 7. Parerg. cap. 10. Xainctes in Prefat. in Liturgiam, Hæctor Pintus in Dan. cap. 3. Pamel. in Liturgiam* existimant esse Hebræicum, significareque voluntariam oblationem, quæ Deo offertur, aut tributum quoddam, quod ipsi persoluitur; quâuis alij minus rectè putauerint, designare id, quod in altum tollitur, quæ significatio nes si veræ sint, rei diuinæ, quæ in Missa fit, aptè cōueniunt. Nā sacrū Domini corpus in Missa offertur, & veluti quoddam tributum genº soluitur, & in al-

tum tollitur, ut id populus debito honore veneretur. Alij tamen, ut rectè ait Durandus de ritibus Eccl. Cath. lib. 2. ca. 1. num. 2. probabilis crediderunt, vocem esse Latinam: quod probant, quia si Hebraicum nomen esset, integrum prorsus maneret, & apud Græcos, & apud Latinos, sicut ceteræ hebraicæ voces, quæ apud utroque eadem integræ, nihil penitus mutaræ manserunt; nimirum, Alleluia, Ofanna, Raca, Acheldema, Sabbaoth, Saccan, Sabbatum, Amen, Pascha, & id genus aliq. At videmus alio vocabulo uti Græcos, alio Latinos, alio Syros. Græci enim Liturgiam vocant; hoc est, munus, & ministerium publicum; Syri Quedofa, hoc est, Sanctum, Missam Latini. Deinde, constat, apud Latinos veteres patres usurpata esse participia præteriti temporis pro nominibus, quæ verbalia Grammatici appellant. Sic collecta pro collectione, remissa pro remissione apud Tertullianum libro 4. contra Marcionem, cap. 18. Cyprian. de bono patientia, & libr. 3. epist. 8. & epistola 14. Sic videtur dici Missa pro missione.

Quæres, quid Missa, si Latinum nomen sit, significet? Respondeo, ut colligitur ex Alcuino de diuin. offic. cap. de celebrat. Missæ. Isidoro lib. 6. Etymolog. cap. 19. Raban. lib. 1. de institut. cleric. cap. 32. Remig. lib. de officio Missæ. Dimissionem populi significare: Olim namque in fine Missæ, quæ dicebatur Cathecumenorum, publica voce Diaconus clamabat: *Ite, missa est.* ut aperte insinuant S. August. serm. 237. ad mensam S. Cyprian. Concil. Carthag. 4. cap. 84. & cap. Episcopus, de consecr. dist. 1. Ambros. lib. 5. epist. 33. Iuo. in epist. 75. Concil. Illed. can. 4. & Calsian. lib. 2. de institut. Monach. cap. 15. & Clem. lib. 3. Constitut. Apostol. cap. 12. Concil. Laodicen. canon. 19. & Gregor. lib. 2. Dialo. cap. 2. quibus verbis ab Ecclesia excludebantur Cathecumeni, Energumeni, Pœnitentes, quibus fas non erat consecrationi corporis, & sanguinis Domini interesse; ac proinde mittebantur hoc verbo; *Ite, missa est;* quasi diceret Diaconus: Vobis iam licet foras abire, iam vos dimitimus; ac proinde Ecclesiæ ad id usque tempus in templo adesse cogebantur, & quia voce alia, & intente Diaconus publicè clamabat: *Ite, missa est;* cepit vulgariū hominum vsu integrum Missæ sacrificium, Missa appellari, sum pro vocabulo à publicis illis verbis, quæ ad omnium adstantium aures perferebantur. Et sicut tunc Diaconus dicebat: *Ite, missa est;* sic etiam nunc perfectò, & absoluto Missæ sacrificio, voce Diaconi, vel Sacerdotis dicitur populo: *Ite, missa est;* ut bene annotauit Durandus, vna cum alijs iunioribus lib. 2. cap. 1. num. 4. & 5. de ritibus Ecclesiæ Catholice. Quare falluntur, qui existimant, malè in Ecclesia ad finem Missæ dici voce Diaconi, vel Sacerdotis: *Ite missa est;* ut olim à Diacono dicebatur initio Missæ fidelium Christianorum. Nec enim tunc cum Diaconus proclamabat: *Ite, missa est;* id dicebat propter initium Missæ fidelium; perinde ac si diceret, Abite, quia incipit Missa fidelium; sed ob eam causam, quòd erat finis missæ Cathecumenorum, qui dimittebantur, ut liberè quòd vellent, se reciperent. Quod ergo Diaconus in fine Missæ Cathecumenorum dicebat, hoc in eodem ferè sensu solet in Ecclesia dici, quoties Sacerdotes offerunt, toto ia

crificio completo: *Ite, missa est;* ut astantes intelligant sibi iam ab Ecclesiâ dimissis fas esse discedere. Quorundam est opinio, his verbis: *Ite, missa est;* idem significari, quòd, missa iam est ad Deum oblatio, Abite: in regula Sancti Benedicti, vbi cap. 5. 12. 13. de publicis precibus dicitur, compleantur; postea in cap. 17. legimus, *Missæ sint, & sint;* Hoc est, compleantur, & finiantur, ac si diceretur, fiant dimissiones. Aliorum verò etiam probabilis videtur sententia, sic interpretantium: *Missæ est;* id est, sanctorum Angelorum turba missa est a Deo, quæ sacrificio adit, & illud per nos oblatum ad Deum deferat.

Secundò quæritur, Quomodo pacto in præsentia nomen Missæ sumatur? Respondeo, in iure Canonico, Patribus item, atque Concilijs accipi pro Missione, id est, dimissione Cathecumenorum. In Concilio Carthaginensi 4. can. 74. dicitur: *Episcopus nullum prohibeat usque ad Missam Cathecumenorum, neque Iudæum, neque Gentilem Ecclesiâ ingredi, & audire verbum Dei.* In Concilio Illedensi can. 4. prohibentur quidam in Ecclesiâ permanere, nisi usque ad Missam Cathecumenorum. Ait etiam B. Augustinus sermone 237. ad Mensam S. Cypriani. Ecce post sermonem fit Missa Cathecumenis, manebunt fideles.

Eodè sensu accipitur Missa apud Calsian. J. 4. 7. & idem alibi Missam orationis vocat Dimissionem oratione finita; & alio in loco videlicet cap. 8. Missam congregationis, hoc est, Dimissionem congregationis, & Missam Vigiliarum, id est, dimissionem post vigilias exactas. Hinc est illud, ut dixi, quòd in Regula quoque S. Benedicti statuitur, ut Missæ fiant, id est, Dimissiones Congregationis post Nocturnos singulis officij Ecclesiastici absolutos. Aliquòdo accipitur vocabulū Missæ præcisè pro ea parte sacrificij, in qua Christi corpus cõsicitur, cõsecratur & offertur: Aliquòdo designat eam partem, in qua Sacerdos preces ad Deum pro congregato populo fundit, ac mittit. Postremò, pro toto diuino officio, quòd ex Missa Cathecumenorum, & fidelium, & Sacerdotis precationibus constat: & hoc significatu in præsentia sumitur.

Tertiò quæritur, Quam vetus, & antiquum sit Missæ vocabulū in Ecclesiâ Latina? Respondeo, hoc nomen legi in primis apud B. Ambros. lib. 5. epist. 33. Ego, inquit, mansi in munere, Missam facere cupi, orare in oblatione Deum, ut subueniret: Deinde apud S. August. serm. 91. de tempore, & serm. 251. In lectione, ait, quæ nobis ad Missas legenda est, sandi uisus sumus. Extat idem vocabulū apud Victorem Vicentem, & apud Calsianum lib. 3. de institut. Monach. cap. 11. Item in Concilio Romano sub Syluestro 1. in Carthaginensi 2. canone 3. & in Carthaginensi 4. canone 84. in Milcutiano itidem capite duodecimo. Legimus idem quoque nomen in epistolis Romanorum Pontificum, qui longè ante Syluestrum 1. Christi Ecclesiæ præfuerunt; Alexandri, inquam, 1. Telesphori, Higini, Sotheris, Pij, Fabiani, Euty-chiani, ut citat Durandus de ritibus Ecclesiæ Catholice, lib. 2. cap. 6. numer. 6. quamuis eiusmodi Epistolæ non ita constantem, & certam apud omnes auctoritatem habeant.

Quartò quæritur, An ex sacris literis colligatur, diuinum Missæ officium verè,

ac proprie sacrificij rationem habere? **Hæretici** li-
berè id negant. In Concilio Constantiensi *sess. 8. da-*
mnatur articulus inter alios iste: Non est fundatum
in Euangelio, quod Christus Missam ordinauerit. Et in Con-
cilio Tridentino sess. 22. can. 2. definitur: Si quis dixe-
rit, illi verbis: Hoc facite in meam commemorationem;
Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordi-
nasse, ut ipsi, alijq; Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem
suum; anathema sit. Hoc autem constanter veteres
Ecclesie Patres tradiderunt; Iustin. in Dialog. contr.
Tryphon. Iren. lib. 4. aduers. hæres. cap. 32. Alex. in epist. ad
omnes Orihód. Cyprian. lib. 2. epist. 3. & in serm. de Cena.
Tertullian. lib. de cultu summi. Orig. homil. 13. in Leuiss.
Nazianzen. orat. 1. contr. Iulian. Ambros. epist. 33. & li.
4. de Sacram. Euseb. lib. 1. cap. 10. de demonstrat. Euangel.
Hieron. epist. ad Hedibiam, & in epist. ad Euarrium. A U-
gustin. lib. 10. de ciuit. cap. 10. Athanas. q. 34. ad Antio-
chum. Dionys. de Eccles. Hierar. capit. 3. Iguat. in epist. ad
Smirneses. Ex Catholicis quidam negarunt Christum
seipsum in extrema cena sub specie panis,
& vini obtulisse incruentè; sed præcepisse tantum-
modò, ut eum incruentè Sacerdotes offerret.
At Synodus Tridentina sess. 22. capit. 1. definiuit,
quod se in cena Christus obtulerit. Et certè hoc
idem Patres olim ante tradiderunt. Cyprian. lib.
3. epist. 3. ad Cæciliam. Hieron. in Matth. 26. Helych. lib.
6. in Leuit. capit. 22. & libr. 2. capit. 8. Leo sermon. 7. de
Passion. Nissen. in oration. 1. de resurrectione Domini. Ori-
gen in Matth. capit. 26. Tertullian. lib. 4. contr. Marcion.
Chryostom. homil. 18. in Matth. Idorus lib. 6. Etymo.
cap. 19.

Deinde ex Euangelica historia id facile colli-
gitur. Nam Christus tunc corpus suum, & sangui-
nem consecrauit, & sublatis in cœlum oculis gra-
tias egit, ergo seipsum obtulit. Deinde post ty-
picum agnum, seipsum ut agnum figuratum, & si-
gnificatum suis discipulis dedit; ergo typici agni
figuram impleuit in omnibus. Accedit his, quod
ut Patres testantur, Christus Dominus Sacerdo-
tium, & sacrificium in Melchisedeco typicè ad-
umbratum compleuit; sed sacrificium Melchise-
dech fuerat in pane, & vino incruentum: ergo
Christus incruentè quoque illud in cœna obtu-
lit. **Præerea** Christus dixit: *Hoc facite in meam com-*
memorationem, iubens nos facere, quod ipse fece-
rat: sed nos eius auctoritate, & institutione
consecramus, & offerimus incruentè, ergo
ipse suum corpus, & sanguinem consecrauit, &
obtulit.

Obijcies, nullum verbum extare in Historia
Euangelica, ubi dominica cœna memoratur, quo
verbo significetur Christum seipsum obtulisse, &
sacrificasse incruentè: nam tantummodo legi-
mus ipsum consecrasse, fregisse, ac deinde imper-
tisse Discipulis corpus, ac sanguinem suum: Ergo
illa verba: *Hoc facite,* solum significant, Consecra-
te, frangite, & date cæteris meum corpus, & san-
guinem. Apostolus itidem Corinthiis scribens,
hoc quod est, Domini corpus, & sanguinem ede-
re, & bibere, ait esse commemorationem mortis
illius: ac verbum, *facite,* in Scripturis non signifi-
cat, Offerre & sacrificare. Sed hæc nullo ferè ne-
gotio diluuntur: quoniam ex hoc, quod Christus
consecrauit, Patri gratias agens, fregit, & dedit,
fatis apertè colligitur seipsum obtulisse, prædi-
cta verba idem valent, ac, suum corpus, & sangui-

nem consecrauit, obtulit, & deinde Discipulis
impertiuit. Deinde verbum *facite* aliquando tum
apud profanos, tum apud sacros scriptores signifi-
cat sacrificare: præsertim cum id ex adiunctis sapius
colligatur: verbi gratia, cum dicitur, *Facere vitu-*
lum, facere agnos. Cum item Euangelium refe-
rat, Christum dixisse: *Hoc facite,* eo ipso significat,
eum præcepisse, Meum corpus, & sanguinem con-
secrate, gratias agite, & date cæteris. Gratia au-
tem Deo agi dicuntur, quia corpus Domini con-
secratur, & offertur Deo; ac deinde cæteris da-
tur.

Quintò queritur, An sacrificij ratio, & natura
verè & proprie Missæ conueniat? Id similiter hæ-
retici pernegant. **Primò,** quia in sacrificio res,
quæ immolatur, sit primum sacra; At corpus
Christi in Missæ officio sacrum non facimus. **De-**
inde, res sacrificij maceratur, at hoc de Christi cor-
pore dici non potest. **Accedit,** quod hostia, & vi-
ctima est externa res, quæ aut cerni oculis, aut
manu tangi, & contrectari potest: at corpus Chri-
sti, ut est in Sacramento Eucharistia, sensibus mi-
nimè subjicitur. **Postremò,** in Missæ officio nihil
est, quod sacrificij rationem habere queat, nisi
aut species panis, & vini, aut corpus Christi sub
illis contentum. Non primum, quia huiusmodi
species Deo non libantur, nec offeruntur: non se-
cundum, quia corpus Christi non mutatur, sed
panis, & vinum in corpus, & sanguinem Domini
transeunt. **Suprà ostendimus,** quidnam vera, ac
ppria sacrificij ratio, & natura postulet. Diximus
enim ad sacrificium requiri rem externam,
& quæ sensibus percipi queat; quæ item sæpe est
ad esum, & potum apta, quæque sacra fiat, & cer-
tam aliquam in seipsa mutationem patiat, offe-
raturque Deo per legitimum ministrum, & cer-
tis quibusdam cœremoniis, ac ritibus: & hoc, vel
ad expianda & delenda peccata, eorum venia im-
petrata; vel ad gratias Deo agendas pro benefi-
cijs acceptis; vel ad eius opem inuocandam pro
bonis obtinendis, malisque vitandis, vel ad supre-
mum eius in omnia dominatum, & imperium
profutendum. Hæc autem omnia Missæ officio
conueniunt: in eo siquidem in primis substantia
panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi
præscriptis ab eo verbis, & per Sacerdotem pro-
latis conuertuntur; ac proinde corpus Christi
consecratur, offertur, & tamquam spiritalis ci-
bus animæ sumitur. Quare ipsum Domini cor-
pus est hostia, & victima, quæ incruentè ministe-
rio Sacerdotis offertur. Neque obstat, quod huius
sacrificij hostia minimè maceretur: hoc enim
sacrificij ratio per se non exigit: Erant siquidem
vetera sacrificia, in quibus materia panis, & vini,
& alia esculenta, & poculenta offerebantur. Sa-
tis igitur est ad sacrificium, si eius materia in se-
ipsa, aliqua consecratione mutetur: at in Missæ sa-
cificio panis & vinum reipsa mutantur, & vi
conuersionis corpus Christi incipit esse sub spe-
cie panis, & vini, cum antea non esset. Minus i-
tem obstat, quod corpus & sanguis Domini, dum
sunt in hoc sacrificio, sub sensus non cadant:
sufficit species panis, & vini, quæ corpus, &
& sanguinem Domini continent, res esse sensi-
bus subiectas. Et quando rogamur, an species pa-
nis, & vini, an potius corpus Domini sit sacrifi-

Vir. in Ex-
log.

cij materia? Respondemus, corpus Domini sub speciebus contentum, esse materiam sacrificij, quia est res, hostia & victima, quæ offertur, quæq; in cruentum immolatur. Non incommode etiam quis respondeat, ipsas species panis, & vini, quatenus Christi corpus, & sanguinem continent, esse materiam sacrificij Deo oblatam. Nam Irenæus lib. 4. cap. 32. ait Ecclesiam offerre Deo sacrificij ex creaturis, id est, ex pane, & vino. Cyprianus li. 2. epist. 3. & epist. 63. concedit Christum obtulisse Patri calicem vino, & aqua mixtum. Gregorius lib. 2. Dial. cap. 23. & lib. 4. cap. 55. Omnipotenti Deo, inquit, pro me offer hunc panem. Idem quoque docent Fulgent. de fide ad Petrum, c. 19. Alex. 1. in epist. ad Omnes Orthodoxos. Clem. 1. epist. 2. Hæretici concedunt, in Missa esse quidem preces, & lectionem Euangelij, aliarumque sanctarum scripturarum, ac Fidei in symbolo Apostolorum professionem; at vllam fieri negant dominici corporis consecrationem; vel saltem si eam admittunt, vt quidam eorum faciunt, pugnacissimè tamen inficiantur, vllam fieri corporis dominici oblationem. In quo vno potissimum videtur consistere tota controuersia, quæ nostra ætate est Catholicis cū Lutheranis. Isti enim verbum Oblationis in Missa detestantur; ac proinde totam sacrificij rationem, & naturam euertunt, ac tollunt. Catholici verò confitentur vtrumque, videlicet, corpus Domini reuera, & consecrari, & offerri; & hoc veteres patres, & Concilia communi consensu traderunt, hos Patres & Concilia citat Durandus de ritib. Eccl. Cathol. l. 2. c. 3.

Sexto quaeritur, An in veteri Testamento Missæ sacrificium fuerit, aut figuratum, aut significatum, atque prædictum? Hæretici contendunt Missæ sacrificium Genes. 4. in sacrificio Melchisedech: nequaquam fuisse typicè adumbratum: propterea quod Melchisedec panem, & vinum ex domo sua protulerit tantummodo ad reficiendos milites Abrahamæ, redeuntes ex bello hostium victores, quasi fame pressos; id enim docuit Iosephus lib. Antiquitatum, cap. 18. Deinde, quia Paulus ad Hebræos cum in multis Sacerdotium Christi cum Melchisedechi sacerdotio compararet: minima quæque excutiens, ac persequens; nihil prorsus meminit, Melchisedec panem, & vinum obtulerit, necne. Adde, quod verbum Hebraicum, quod Latinus interpres conuertit, in verbum proferens. solum significat, Fecit exire panem, & vinum; ac si dicat. Alportauit, vel detulit panem, & vinum. Nihil præterea sacri circa panem & vinum fecisse memoratur; ergo neque sacrificauit. Hebræi etiam docent, eo loco Melchisedecum non dici Sacerdotem Dei, perinde ac si sacerdotio fungeretur; sed dici magnum, & insignem Principem; hoc enim, aiunt illi, significat nomen Hebraicum, quod vertit Latinus interpres in Sacerdotem Dei. Postremo, inquirunt, malè interpretem Latini transulisse in coniunctionem causalem: Erat enim Sacerdos Dei altissimi. coniunctionem hebraicam copulatiuam, quæ verti debuerat, sic: Erat autem Sacerdos Dei altissimi. Hæc Catholicis hæretici obijciunt. Verumtamen eiusmodi sunt, vt facillimè diluantur. Nimirum sacras literas interpretari non licet contra vnanimem sanctorum Patrum consensum; ac omnes patres

Græci, & Latini locum Genesim interpretantur de Sacerdotio, & sacrificio Melchisedechi in pane, & vino typicè significante in cruentum Christi sacrificium sub specie panis, & vini in Missa oblatum: sic Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromat. Cyprian. lib. 2. epist. 3. Euseb. lib. 5. de Demonstrat. Euang. cap. 3. Hieronym. epistol. 17. ad Marcellum, & epist. ad Euagrium, Ambrosius de Sacrament. libro 5. cap. 1. & lib. de ijs, qui Mysterijs inuicem, cap. 8. Chrysostom. homil. 35. & 36. in Genesim. Theodoret. questio. 63. in Genesim, & in Psalm. 109. Epiphani. hæresi 55. Damascenus libro 4. de fide Orthodox. cap. 14. Arnobius & Cassiodorus in Psalm. 109. Photius, Oecumenius, Theophylactus in epistol. ad Hebræos cap. 5. Augustinus in Psalm. 33. & libro 17. de Ciuitat. cap. 20. Euthym. in Psalm. 109.

Nec obstat, Paulum ad Hebræos 7. comparasse Sacerdotium Christi cum Sacerdotio Melchisedechi in oblatione panis, & vini: nam eo loco Apostolus solum volebat ostendere Sacerdotium Christi Leuitico, & Aaronico Sacerdotio esse longè dignius, excellentius. Quod inde comprobatur, quod Melchisedec (secundum cuius ordinem Christus erat Sacerdos) benedixit Abrahamæ, & in eo Aaroni; ac proinde fuerit Aaron maior. Deinde, quod decimas spoliatorum accepit ab Abrahamo, & in eo ab Aaron, qui genus traxit ab Abrahamo. Summus autem Pontifex ab inferioribus Sacerdotibus decimas accipit. Denique, quod Melchisedecus quodammodo fuerit in perpetuum Sacerdos, cuius nec ortum, nec obitum Scripturæ commemorant. Hæc faciebant ad auctoritatem, & dignitatem Sacerdotij Christi: non autem quod Melchisedecus Domino Deo panem obtulerit, & vinum. Nec item inficiatur, nomen Hebraicum Cholem, quod Latine dicitur Sacerdos, interdum significare in sacris literis Principem, ministrum, ac locum Dei in terris tenentem: nam in libris Regum dicitur: *Tarites erat sacerdos Dauidis*; quo verbo significatur, eum fuisse magnum Principem, siue primarium virum in aula regia Dauidis: Sacerdos autem non est proprie hominis, sed Dei: & de filijs Dauidis alio in loco dicitur: *Pater filij Dauidis erant Sacerdotes*: qui locus à Latino interprete alibi in hunc modum transfertur. *Erat primi ad manum Regis*. Sacerdotes enim solum ex tribu Leuitica creabantur, ergo filij Dauidis Sacerdotes proprie esse non poterant: Nihilominus prædictum nomen Hebraicum crebrius significat in sacris literis Sacerdotem, immo hoc est eius proprium significatum, & cum principem significat, non proprium, sed est nomen potius metaphoricum. Ergo Latinus interpres Genesim 14. rectè vertit: *Erat enim Sacerdos Dei altissimi*. Nam etsi id vocabulum Hebraicum in Scripturis alioqui semper esset ambiguum: Ex adiunctis tamen, videlicet antecedentibus, consequentibus, & comitantibus ambiguitas tolleretur. Et certe Genesim 14. Ex adiunctis rectissimè colligitur, Melchisedecum proprie fuisse Sacerdotem Altissimi; quia benedixit Abrahamæ, quia ab eo item decimas accepit: Et quia cum dictum est, regem eum esse; statim Moles subiecit. *Erat Sacerdos Dei altissimi*; quasi diceret: Moses nō solum rex erat, sed etiam Sacerdos. Postea subiicitur: *proferens*

panem, & vinum, quasi dicat: Sacerdos erat Dei, vinum, & panem offerre solitus.

Non diffitemur etiam Melchisedecum, tanquam regem potentem, & opulentum, cibum, & potum detulisse ad reficiendos milites Abraham victores, & de via lassos: attamen negandum non est, eum primo panem obtulisse, & vinum Deo litasse. Ex quo etiam fit, ut optime Latinus interpret coniuñtionem Hebraicam, & in causalem conuerterit. *Erat enim*, inquit, *Sacerdos Dei Altissimi*. Nam etsi apud Hebræos fit sæpè copulatiua coniuñctio: aliquando tamen est etiam causalis, vt apud Elaiam cap. 64. *Ecce tu iratus es nobis*, & peccauimus, hoc est, quia peccauimus. Psalm. 107. *Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis*. In Hebræo est coniuñctio copulatiua: Et vana salus hominis. Genes. 22. *Nunc cognoui, quod timeas Deum*, & non pepercisti unigenitum Filio tuo propter me, hoc est, quia non pepercisti. Genes. 20. *En morieris propter mulierem, quam tulisti: habet enim virum*. In Hebræo est: *Et ipsa habet virum*. Genes. 30. *Experimento didici, quia benedixit mihi Dominus*. In Hebræo legitur: *Et benedixit mihi Dominus*.

Dices, ex figuris certum fidei argumentum non sumi. Respondeo, quando figuratum sensum, vel alia Scriptura, vel Ecclesie definitio, vel traditio, vel constans Sanctorum Patrum sententia docet, tunc ex figuris veteris Testamenti firmum, & efficax argumentum ducitur ad res fidei comprobandas, non autem quando proprio cuiusque ingenio sensus eruitur. At oblationem panis, & vini, quam Melchisedecus libauit, fuisse Missæ sacrificij typum, & figuram, veterum Patrum Sanctorum auctoritas docuit, & Synodi Tridentinæ definitio tradidit.

Septimo Queritur, An Missæ sacrificium sit à Malachia cap. 1. prædictum illis verbis: *A Solis ortu usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus*: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Id negant Hæretici: At Synodus Tridentina Sessione 22. cap. 1. eo loco Missæ sacrificium esse à Propheta prædictum, aperte docet. Et certè veteres Patres id ita docuerunt, Iustinus in *Dialogo cum Tryphone*. Irenæus, lib. 4. cap. 31. & Tertullian. lib. 3. contra Marcionem. Clem. lib. 7. *Constit. Apostoli*. cap. 31. Eusebius lib. 1. de *demonstrat. Euangel.* cap. 16. Cyprian. lib. 1. contra Iudæos, cap. 16. Chryllostomus homil. in Psalmum 95. Augustinus lib. de *Ciuit.* 19. cap. 23. & lib. 18. cap. 35. Damascen. lib. 4. de *fide Orthodoxo*. cap. 14. & Theodore. in *Malachiam*. cap. 1. Cyrillus lib. de *adorat. in spiritu*, & *veritate*. Et eadem Synodus Tridentina subiungit, Apostolum non obscure hanc oblationem innuisse, cum ait Corinthijs scribens: Non posse eos, qui participatione mensæ Dæmoniorum polluti sunt, mensæ Domini participes fieri, per mensam vtroque altare intelligens.

Ceterum hic clamant Hæretici, eum Malachiæ locum nequaquam intelligi de Missæ sacrificio, sed vel de Euangelij annunciatione, & Gentium conuersione ad Christum in toto terrarum orbe futura, vel de precibus, & orationibus, ac bonis, & religiosis operibus Christianorum hominum, quæ sacrificia per metaphoram facer vates appellat. Nam eo loco nomine incensæ, quod legunt Hebraici, & Græci codices, Hiero-

nymus in *Zachar.* cap. 8. & August. lib. 2. contra *Epistolam Pelilianæ*, ca. 86. preces, & orationes intelligit. Veruntamen Augustino, & Hieronymo reliquæ veterum Patrum cœterum opponimus, & Synodi Tridentinæ testimonium: præsertim cum ipse Augustinus, quæ protulimus verba Malachiæ de Missæ oblatione interpretetur.

Quæres, an in alijs veteris Testamenti locis sit Missæ sacrificium prænunciatum, ac mysticè significatum. Respondeo, ex Synodo Tridentina Sess. 22. cap. 1. hanc oblationem esse, quæ per varias sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, similitudines figurabatur. Et ita Tertullianus ait, sacrificium Abelis, Eucharistiæ sacrificij figuram fuisse, Iustinus martyr scribit: Similæ oblationem fuisse figuram Eucharistiæ. Cyrillus in Ioan. 6. *Omnia*, inquit, *veterum sacrificia noua superueniente vno completur sacrificio, Eucharistiæ*. Chryllost. Theophylac. Ioan. 6. & Damasc. lib. 4. de *fide Orthodoxo*. cap. 14. Cyril. *Catechesi* 4. Leo *serm.* 8. de *Pascho Domini*, testantur. Et in agni Paschalis celebritate typicè adumbratum esse hoc sacrificium, veteres sancti Patres docuerunt, Cyprianus, Ambrosius, Nazianzenus, Hieronymus, Chryllostomus, Augustinus, Leo, Hefychius, Gregorius, Beda *locis supra citatis*. Quidam Catholicorum contendunt illud esse prædictum Psalm. 71. illis verbis: *Erit firmamentum in summis montium*: quem locum Chaldæus paraphrastæ vertit: *Et erit placencia tritici in capitibus Sacerdotum*, & veteres Hebræi intelligunt de quibusdam placentis confectis ex tritico, delicatissimis, tempore Messis ministerio Sacerdotum Deo offerendis. Vt proinde verterint nonnulli: *Et erit frumentum*. Alij docent esse prædictum Danielis 12. vbi Propheta auferendum ait esse iuge sacrificium tempore Antichristi per tres annos, & dimidium. Volunt enim iuge sacrificium dici oblationem, quæ fit quotidie in Missa. At prima testimonia ex Malachia, & Gen. 14. & alijs figuris desumpta, sunt nostræ causæ firmiora, & certiora præsidia.

Octauo queritur, Quo pacto missæ sacrificium, quod quotidie, Deo offertur, nihil pugnat cum ijs, quæ tradit Apostolus ad Hebr. 5. 7. 8. 9. & 10. Lutherani conantur ostendere, nos repugnare Paulo, si dicamus, in Missa Deo sacrificari: nã docet Apostolus, in noua lege vnicum tantum esse Sacerdotem, videlicet Christum: Et ideo illum in æternum manere; vnum esse sacrificium, quod est in Cruce factum, & consummatum, quodque peccata omnium sustulit: & nouæ legis Sacerdotium à Leuitico differre, quod in hoc plures erant Sacerdotes, plura sacrificia, quia vnum sacrificium pro omnium peccatis minimè sufficiebat, & ideo ea quotidie replicari oporteret. Ergo si in Missa quotidie Deo hostiam immolamus, contra Apostolum facimus, dicentem, in noua lege sacrificia minimè iterari, quia vnica Christi oblatio, omnium peccata aboleuit, Alioqui sacrificium nouæ legis, vel erit infirmum instar veterum sacrificiorum: vel si gratiam, & veniam peccatorum conferre dicimus, iniuriam facimus, & plurimum derogamus sacrificio Christi, quod in cruce immolatum est, perinde ac si id minimè sufficeret ad nostræ peccata extinguenda.

1. Cor. 4.
Leuit.

Cccc

Cæterum

Cæterum hæc Hæreticorum argumenta talia videntur, vt minimum nobis negociū faceant. Etenim Apostolus solum contendit vnicum esse in noua lege sacrificium cruentum, quod Christus in cruce immolauit: nec illud repetitur, quia per se abundè sufficit ad omnia peccata expianda, & tollenda. Vnde Sacerdotes quotidie Deo immolantes, nequaquam illud repetunt. Missæ etenim sacrificium incruentum, est illius cruentæ oblationis commemoratio. Nec tamen sola est commemoratio, sic enim sacrificium non esset; sed est simul etiam oblatio. Ideo verè in Missa, Christi corpus consecratur, & Deo offertur. Cum verò nobis obijciunt Lutherani; nihil opus esse corporis dominici oblatione, si vna duntaxat in cruce facta, omnium peccata deleuit: Respondemus, nihil argumento concludi: nam vnus est in mundo Sol, qui per se alioqui sufficit ad omnia terrarum loca illustranda: ac si nos ipsos in tenebras abdimus, si fenestram, vel ostium domus ocludimus, nequaquam clara Solis luce perfundimur. Eodem prorsus modo, vnica Christi oblatio in cruce facta sufficit, & quidem abunde, ad omnium peccata penitus auferenda: sed ea non delet, nisi fructus eius ad nos deriuetur: is autem minimè deriuatur, nisi nobiscum, vel per Sacramenta, vel bona opera, vel sacrificia communicetur. Et ideo corpus Christi quotidie in Missa consecratur, & offerunt Sacerdotes, vt quotidie eiusmodi fructum salutarem capiamus. Nam pari ratione ad Sacramenta frequenter accedimus, & bonæ vitæ operam damus, vt oblatio Christi in cruce facta, nobis quotidie fructuosa sit, atque salutaris. Id est, vt fructus eius vberimus nobis Christus impertiat. Hinc etiam apparet, longè multo Missæ sacrificium à veteris legis Mosaicæ sacrificijs distare: nam illa typi erant, & figuræ Christi; & idcirco per seipsa minimè peccatorum maculas eluebant: at nostrum, nouæ videlicet legis sacrificium vera est Christi Domini oblatio, quamuis sit quoque commemoratio illius semel in cruce factæ: vnde & per seipsam remittit peccata. Atque hoc est, quod docet Tridentina Synodus *sessione 22. cap. 2.* illis verbis: *cuius quidem oblationis cruentæ, inquam, fructus per hanc incruentam vberimè percipiuntur: tantum abest, vt illi per hanc (id est, incruentam) quouis modo derogetur.*

Nonò *Quæritur*, An vnum idemque sit sacrificium, quod quotidie in Missa offertur, atque illud, quod olim in cruce immolatum? *Quæstionem* mouet id, quod legimus in multis Patribus esse idem sacrificium: sic enim loquuntur aliqui ex Patribus. Chrysostr. *homil. 17. in epistola ad Hebræos, cap. 8.* Ambros. *ad Hebræos, cap. 9.* Theophylact. & Primas. *ad Hebræos 9.* Gregor. *homil. 37. in Euangelio.* Cyprian. *lib. 2. epist. 3.* Fulgent. *de fide ad Petrum, c. 18.* August. *lib. 20. contra Faustum, cap. 18.* Respondeo ex Concilio Tridentino in eodem proximè loco à me citato: *Vna, eademque est hostia, idemque nunc offertur Sacerdotum ministerio, qui per seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa.* Hæc ibi.

Sciendum est, in Missæ sacrificio, & esse hostiam, quæ Deo offertur; & eum, qui offert; & actionem, qua hostia offertur à Sacerdote. Concilium asserit, hostiam esse eandem, quia est corpus Do-

mini: Offerentem principalem esse eundem, eo quòd idem Christus, qui tunc in cruce se obtulit: nunc quoque, quotidie Patri se offert, eo quòd ipse Christus Domini, iussu, institutione, auctoritate, & nomine quotidie Sacerdotes offerant. Ipse igitur est principalis Sacerdos, ceteri Sacerdotes veri sunt ipsius ministri ad sacrificium faciendū, & offerendum, Ecclesiæ auctoritate consecrati, & potestate præditi. Actio verò instrumenti, & administri est eadem, quæ causæ principalis, ac proinde oblatio Sacerdotalis eadem est, quæ Christi se quotidie incruentè per suos Sacerdotes patri offertis. Sed non est eadem, quæ fuit facta olim in cruce, nam oblatio in cruce, fuit facta semel, & in hac altera incruenta quotidie replicatur: in cruce Christus se ipsum reuera obtulit, nunc verò in Missæ sacrificio non se per se ipsum offert, sed per Sacerdotes: quia ipse Sacerdotes instituit Apostolos, & iussit ipsos, & ipsorum successores sacrificium facere, & offerre.

Caput XIX.

In qua actione consistat ratio sacrificij Missæ.

Cum ex multis actionibus constet Missæ sacrificium; merito quæritur in primis, in quam actionem, sacrificij ratio, & natura consistat? Nec in præsentia quærimus quot actiones ad sacrificium integrum diuino iure pertineant: nam de hac quæstione statim disceremus, sed in qua actione ratio sacrificij sita sit. Res est comperta, eam non esse positam in ijs actionibus, ex quibus constat Missa Catechumenorum: nam quicquid in ea fit, est ipso sacrificio prius, & ad populi institutionem pertinens. Quare etiam panis, & vinum ante consecrationem verè Deo offeruntur; ea tamen oblatio sacrificium Missæ non est, quia nondum sunt eæ res in Christi corpus, & sanguinem conuersæ. Sunt qui putent, rationem sacrificij totam constitui in verbis, precibus, cæremonijs, ac ritibus, qui in consecratione corporis Domini adhibentur: eo quod sacrificij ratio, inquit, nequit in ipsa consecratione consistere: quin è contrario consecratio ad rationem Sacramenti potius, quàm ad naturam sacrificij pertinet: Ergo preces, verba, cæremonia, & ritus hæc, inquam, omnia in ea re adhiberi solita, sacrificij rationem constituunt. Quibus si opponas: Si absque vllis precibus, & cæremonijs corpus Domini consecraretur, rectè sacrificium fieret; ergo in precibus, & cæremonijs minimè consistit. Respondent consecrationem fieri non posse absque vllis verbis, & ritibus. Si illis rursus obieceris: Si nulla fieret corporis dominici consecratio, quamuis cæremonia, & preces adhiberentur, nequaquam adhuc sacrificiū constaret: ergo nequit in precibus, ac cæremonijs ratio sacrificij collocari. Respondent illi, in sacrificio requiri corpus dominici consecrationem: Veruntamen sacrificij formam, & naturam in verbis, precibus, & cæremonijs ad consecrationem adhibitis positam esse.

Denique obijcientibus preces, & cæremonia, quibus dominicum corpus conficitur, esse ab Ecclesia institutas. Respondent, multas illarum precum,